

Ivana Zajc

Borut Gombač: Skrivnost lebdeče knjige.

Ilustrirala: Neda Hafner.

Maribor: Litera (Knjižna zbirka Litera), 2020.

Skrivnost lebdeče knjige Boruta Gombača je zbirka kratkih zgodb, primer-
nih za drugo triado osnovne šole; v vsaki od njih spoznamo nove like,
ki se jim zgodi nekaj presenetljivega ali čudežnega, ki doživijo določeno
prej nepojmljivo izkušnjo ali se osebnostno spremenijo. Kljub kratkemu
formatu zgodbe učinkovito napnejo dramaturški lok od opisa začetnega
stanja, konflikta in njegove razrešitve vse do razpleta, ki navadno prinaša
nekaj prijetnega – bodisi nova spoznanja bodisi nova poznanstva z ljudmi,
ki postanejo pomembni.

Ena od kvalitet Gombačeve knjige je osvobojenost od vsakdana. Kratke
zgodbe so sicer umeščene v neke povsem običajne situacije in okolja –
v mesta, avtobuse, knjižnice –, tudi liki v resnici niso nič posebnega, so pred-
stavniki neklih generacij in poklicnih skupin s splošnimi atributi. Tako ima
na primer gospod Jože “plešo, tri podbradke, pivski trebušček”, Uhec ima
dolga ušesa in nenavadno dober sluh, knjižničar Tihomir pa je natančen in
radoveden. Toda posebne in privlačne so zgodbe, v katerih se ti liki znajdejo.

Gre za sanjave zgodbe, v katerih se srečajo sorodne duše. Zaljubljena
okostnjaka se v zgodbi z naslovom *Stanko in Stanka* po več zapletih končno

znova najdeta in za vedno zaživita skupaj v nekonvencionalnem, a samo njunem okolju; deček v zgodbi *Veliki mali okrogli akvarij* skozi kapljo vode iz svojega duhamornega vsakdana preide k ljubljeni črnolaski, ki ima "pogled svetel kot polna luna"; fant, ki so ga klicali Uhec, pa v iskanju pesmi svoje ljubljene v zgodbi *Zelo daleč in čisto blizu* prehodi ves svet, dokler ne ugotovi, da se je nahajala prav blizu njegovega doma. Motivacija likov je tako pogosto ljubezen, v knjigi predstavljena kot nekakšna usodna privlačnost, ki ljudi privede skupaj, zato so tudi konci teh ljubezensko obarvanih zgodb srečni. Ko se pari snidejo, preprosto vedo, da so našli drug drugega – bralec spremlja trenutek zaljubljenosti, v katerem se pripovedi tudi končajo. Podoben motiv se ponovi tudi v besedilih, ki prikazujejo družinske zgodbe in like, ki so nostalgичno navezani na neke druge čase in način življenja. Primer je pripoved z naslovom *Le poiskati ga je treba* o avtobusu številka 5, ki je vozil v kraj, imenovan Dobrovolje. V tekstu so z igrivim tonom opisani zanimivi potniki, ki so se redno vozili z njim in so se v avtobusu počutili kot doma. Toda šofer, ki je avtobus po vaških in mestnih prometnicah usmerjal že vse od dne, ko je bil pred dvajsetimi leti popolnoma nov, se je moral upokojiti, in novi, mladi šofer je dosegel, da je nehal obratovati tudi stari avtobus, ki je bil po njegovem mnenju neuporaben. Hotel je novo, sodobno vozilo, na koncu pa je ostal brez službe, saj so staro linijo, po kateri naj bi vozil, ukinili. Osrednji vrednoti, ki ju najdemo v zgodbah, sta človekova avtentičnost in pristna ljubezen.

Tudi predmeti imajo v Gombačevih zgodbah določeno sentimentalno vrednost ali celo čudežno moč. Tako se sestrice v stari tovarni potopijo v mizo, ki ima namesto lesenega dela morsko gladino, v svetu, ki se jim tako razkrije, pa srečajo svojega očeta, za katerega so mislile, da so ga izgubile. V knjižnici se pojavi čudežna lebdeča knjiga, ki v prostor prinese skrivnostno moč, osamljeni moški pa s sobnim kolesom odpotuje v nebo in v nove svetove, kjer sreča svojo drago. V nekaj zgodbah predmeti celo oživijo in v pripovedih nastopajo kot liki (nesmrtno se na primer zaljubita krava in starodobni avtomobilček), drugič so fantastične lastnosti stvari le podpora osrednjemu dogajanju. S tem knjiga razpira domišljjske svetove in zamegljuje razmejitve med svetom stvari in svetom ljudi, predmeti pa niso le potrošno blago, ampak imajo posebno vrednost, ki lahko včasih presega vse možnosti, ki so si jih liki kadar koli predstavljali. V pripovedih bralec spoznava leteče predmete, stvari, ki govorijo, delo se igra s preseganjem prostorskih omejitev velikega in majhnega ter s potovanji skozi vzporedne svetove, ki lahko prehajajo drug v drugega.

Zgodbe so izpisane v radoživem in dinamičnem jeziku, ki kar mrgoli od pridevnikov in primerjav. V njih srečamo denimo “mravljišče širokih večpasovnih cest”, “kletko z dvema klepetavima kanarčkoma, akvarij s tremi pisanimi ribicami, terarij s petimi lenikavimi želvicami” in pa “velike žareče črnolaskine oči”. Leksika, s katero se avtor podrobno ukvarja, pri tem pa kot pesnik kaže tudi afiniteto do poezije, je presenetljiva in barvita. Zgodbe so tako posejane z zanimivimi detajli, ki predvsem izrišejo prostor, v katerega so postavljene, in predmete, ki se tam nahajajo. Ob tem se kot učinkovita kaže odločitev za nekoliko preprostejšo in manj razgibano skladnjo, zaradi katere jezikovni biseri bolj zasijejo. Knjiga je tako poligon domišljije za najmlajše, jezikovni teritorij, kjer lahko spoznavajo razpone jezika. Mestoma je vseh detajlov in zastranitev celo nekoliko čez mero glede na kratkost zgodb, a splošen vtis ob branju odseva vitalizem energičnega pripovedovalca in kipeče besedno bogastvo. Pred časom sem brala tujo razpravo o tem, kako lahko učenci tuje jezike usvajajo s pomočjo književnosti. Avtor je poudaril, da literarna dela za to niso najbolj primerna, češ da so prezahtevna, niso “pravilna”, jezikovni primeri pa so drugačni od tistih, ki jih najdemo v ustaljeni govorici. Sama menim, da je prav to razlog, da književnost – z vsemi kognitivnimi konflikti, ki jih sproža, in “nepravilno”, divjo rabo besed – prikaže tako učinke jezika kot tudi možnosti, ki jih ponuja naš vsakdan onkraj funkcionalističnih predstav o uporabnosti.

Pestro jezikovno-predstavno dimenzijo *Skrivnosti lebdeče knjige* dopolnjujejo barvite ilustracije Nede Hafner, ki se z drznimi barvnimi kombinacijami ujemajo z besedilnimi invencijami, toda z generičnim ustvarjanjem obraznih potez likov ne uspe prikazati njihove individualnosti, s čimer besedilo določeno oporo v ilustraciji izgublja. Če likovne podobe včasih zgolj preprosto prikažejo like ali predmete, ki se pojavljajo v zgodbah, s tem pa k vsebini ne prispevajo dodatnih vizualnih informacij, so učinkovitejše, ko se poslužujejo ironije. Primer je zabavna podoba zaljubljenega avtomobilčka in krave v zgodbi *Kdo neki tako lepo hupa?* Ilustracija prikazuje, kako se je kravica od silne ljubezni “prilepila” na avtomobilčkovo vetrobransko steklo, kar deluje zelo dinamično, zgodbo pa uspe poglobiti z novo podobo, ki likom vlije dodatne značajske lastnosti.